

Hoe lok je libellen naar je tuin? (2)

Tekst: *Welmoed Huisman*
www.robinia-tuin.nl

Vlinders zijn in onze ogen lieflijke fladderaars, omdat ze zo mooi zijn en zoetjes nectar drinken. Dat ze eerder rupsen zijn geweest, die menige plant het leven zuur hebben gemaakt, vergeten we daarbij meteen. Zo betoveren ze ons. Hoe anders is het bij de libellen! Een vervaarlijke rover is het en blijft het, zowel in het larve stadium onder water als het volwassen stadium in de lucht.

Hoewel er nog steeds mensen zijn die denken dat libellen kunnen steken, zijn steeds meer mensen enthousiast over dit mooie insect. Welke libellen kun je in je tuinvijver tegenkomen?

Allereerst de paardenbijter, die zich echter niet voortplant in een kleine tuinvijver. Deze naam stamt duidelijk uit de tijd dat gedacht werd dat libellen konden steken. Hij jaagt echter op steekvliegen en andere insecten die zich soms ook in de buurt van paarden bevinden. Daardoor was deze libel vaak in de buurt als een paard gestoken werd. De paardenbijter kun je overal in Nederland aantreffen ook in je tuin.

Heb je een kleine vijver, dan kun je in je tuin de blauwe glazenmaker aantreffen; deze libel heeft een groot jachtgebied en kan bewonderd worden als hij zich opwarmt op een met klimplanten begroeide muur. Diverse soorten heidelibellen zijn ook in tuinen te vinden, zoals de steenrode en bruinrode.

Albert Vliegenthart

De blauwe glazenmaker komt ook in tuinen met een kleine vijver.

Ten slotte kunnen in tuinen ook de viervlek en platbuik voorkomen – deze laatste alleen in de periode net na de aanleg van de vijver - al heb ik ze zelf alleen in parken of natuurgebieden waargenomen.

Juffers

Zoals ik in een vorig artikel schreef, plant de azuurwaterjuffer zich zelfs in een minivijver voort, die gemaakt is van een cementkuip. Iedere grotere vijver met goede beplanting erin en eromheen zal deze juffer kunnen aantrekken. Vuurjuffer, houtpantserjuffer en lantaarntje komen ook in tuinen voor.

De laatste jaren wordt de bruine winterjuffer ook vaker gezien. Vooral de exemplaren die in het najaar vliegen en vervolgens gaan overwinteren, kunnen ver van de voortplantingsplek opduiken. De bruine winterjuffer zit graag op gras, dood hout of brandnetel. Hij overwintert onder boomschors, in heidestruiken of pollen pijpenstrootje.

Libellen én vissen in je tuinvijver

Een vijver met vissen trekt veel minder libellen. Libellen kunnen zich wel voortplanten in een vijver met vissen, maar de kans hierop is vele malen kleiner. De larven worden vaak opgegeten, maar dat niet alleen. Uit onderzoek (Shannon *et al.*, 2011) is gebleken dat larven die vissen zagen, daarvan enorm schrokken, wat later nog negatieve invloed had op hun ontwikkeling. Als ze het stadium van libellen bereiken en dus gaan uitsluipen, blijken meer larven niet goed uit hun huid te kunnen komen, 9% meer dan bij de larven die geen vissen gezien hebben. Ook blijken larven voorzichtiger gedrag te vertonen als ze vissen waarnemen. Ze bewegen minder om niet ontdekt en zo niet gegeten te worden. Hierdoor kunnen ze zelf waarschijnlijk ook minder makkelijk een prooi vangen en krijgen ze dus minder eten naar binnen.

Al met al heeft een vijver zonder vissen de voorkeur. Maar wilt u erg graag vissen en toch ook de libellen een kans geven, dan is een vijver met twee zones een goede keuze. De kant voor de vissen krijgt alleen wat zuurstofplanten, zoals fonteinkruid (bijvoorbeeld *Potamogeton crispus*) en hoornblad (*Ceratophyllum demersum*). De andere kant kan worden gevuld met vele soorten waterplanten; zuurstofplanten, pijlkruid, snoekkruid, waterdrieblad en waterlelie. De grens tussen de twee delen wordt gevormd door een moeraszone, waarin veel moerasplanten staan. Het wateroppervlak komt in het moerasdeel nauwelijks

De bruine winterjuffer kan ver van de voorplantingsplek opduiken op gras, dood hout of brandnetel.

boven de wortels uit, zodat de vissen er niet doorheen kunnen zwemmen. Aan deze zijde komt ook een langzaam oplopende oever, waar verschillende soorten moerasplanten een plek krijgen. Denk aan mooie inheemse planten als dotterbloem, kattestaart en zwanenbloem. Je kunt ook leverkruid (*Eupatorium cannabinum*) en moeras vergeet-mij-niet (*Myosotis palustris*) uitproberen. Hiertussen zullen veel libellen hun eitjes afzetten, omdat het ondiepe water sneller opwarmt en dat versnelt het proces van de ontwikkeling tot larve.

Het maakt wel uit welke soort vissen u in de vijver heeft en hoeveel exemplaren. Een paar komeetstaarten in een middelgrote vijver geeft minder problemen dan een tiental goudvissen, die groter worden en de grond meer omwoelen. Ook stekelbaarsjes kunnen geen kwaad.

Zoveel mogelijk soorten

Hoe groter de vijver, hoe meer soorten libellen er een plek kunnen vinden. Sommige libellen, zoals beekjuffers, komen namelijk niet op kleine tuinvijvers af. Zorg daarnaast dat de vijver een groot deel van de dag in de zon ligt. Dit bevordert het waterleven in de vijver, dat dient als voedsel voor libellenlarven.

Varieer in diepte; de ene libel zet graag eitjes af op planten die in dieper water staan, de andere libel liever in het moerasgedeelte. Het diepste gedeelte van

een vijver moet minimaal 80 centimeter zijn. Hierdoor vriest de vijver in de winter niet helemaal dicht en kunnen de larven overwinteren. Ook voorkom je dat de vijver in de zomer oververhit raakt. Het ondiepe deel maak je het best met een langzaam oplopende oever; het is van belang dat deze oever in de zon ligt, zodat het water er snel opwarmt. Voor de eitjes is warmte nodig om tot ontwikkeling te komen. Deze oever kan overgaan in een moeraszone, met tuinturfblokken waarop mos kan groeien. Hierin kan bijvoorbeeld de blauwe glazenmaker eitjes afzetten.

Heb je een hele grote vijver in de tuin en woon je in het verspreidingsgebied van de groene glazenmaker, dan kun je proberen een deel dicht te laten groeien met krabbenscheer. Dat heeft de groene glazenmaker nodig om haar eitjes in af te zetten. De larven leven tussen het krabbenscheer en zijn zo beter beschermd tegen rovers. Zo'n veld moet enkele vierkante meters groot zijn en 15 planten krabbenscheer per m² bevatten. Een beetje saai wordt het wel!

Geen vijver maar wel libellen

Wil je geen vijver, maar wel libellen, zorg dan voor een goed jachtterrein. Want buiten de paringstijd zijn vooral vrouwtjes op zoek naar veilige en voedselrijke plaatsen. Verder weg van de vijver is het voor hen rustiger. Een goed jachtterrein bestaat uit een plek met veel beschutting en nectarrijke bloemen. Door de beschut-